

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (۳۰)

منابع مالی ارزی

(اعم از نفت و غیرنفت)

به نام خدا

فهرست مطالب

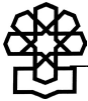
چکیده	۱
مقدمه	۱
۱. سیاست‌های پولی، مالی و نرخ ارز	۲
۲. ابعاد تأثیر نرخ ارز در اقتصاد ایران	۳
۳. رویکرد ارزی سند چشم‌انداز و قانون برنامه چهارم توسعه	۶
۴. مروری بر تبصره‌های ارزی لایحه بودجه سال ۱۳۸۶	۹
۵. مروری بر منابع ارزی لایحه بودجه سال ۱۳۸۶	۱۲
۶. انطباق تبصره‌های لایحه بودجه با اهداف سند چشم‌انداز و قانون برنامه چهارم	۱۴
نتیجه‌گیری	۱۷

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (۳۰)**منابع مالی ارزی
(اعم از نفت و غیرنفت)****چکیده**

گزارش حاضر رویکرد ارزی بودجه سال ۱۳۸۶ را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. با عنایت به این‌که سهم عمده بودجه سالانه از محل درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام تأمین می‌شود و قیمت نفت نیز در بازارهای بین‌المللی تعیین می‌شود، می‌توان دریافت که نوسان نرخ ارز، درآمدهای ناشی از صادرات نفت خام را تحت تأثیر قرار داده و به تبع آن هم منبع اصلی تأمین بودجه سالانه و هم سایر بخش‌های اقتصادی مرتبط نیز به‌طور مستقیم و غیرمستقیم از این امر تأثیر می‌پذیرند. لذا بررسی تنظیمات ارزی بودجه سالانه از این جهت دارای اهمیت و ضرورت خاصی است.

مقدمه

ثبات نرخ ارز به دلایل مختلف مورد توجه سیاستگذاران اقتصادی است. چرا که حفظ ارزش پول ملی، یکی از مهم‌ترین وظایف بانک مرکزی است و اغلب اقتصاددانان، نرخ

ارز را به‌عنوان شاخصی از ثبات ارزش پول ملی تلقی می‌کنند.^۱ به‌علاوه ثبات نرخ ارز به‌عنوان شاخصی از عملکرد اقتصادی کشورها مدنظر قرار می‌گیرد. از سوی دیگر نامطلوب شمرده شدن افزایش نرخ ارز با توجه به تأثیر آن در دستیابی به ثبات اقتصادی است. زیرا افزایش نرخ ارز باعث افزایش قیمت‌های داخلی و کاهش ثروت واقعی جامعه می‌شود. در گزارش حاضر با تبیین رویکرد ارزی سند چشم‌انداز بیست‌ساله و همچنین قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، رویکرد بودجه سال ۱۳۸۶ نیز از همین منظر بررسی می‌شود و در نتیجه آثار اقتصادی آن نیز پیش‌بینی می‌شوند.

۱. سیاست‌های پولی، مالی و نرخ ارز**تأثیر ثبات نرخ ارز بر رشد اقتصادی**

اتخاذ سیاست‌های کلان اقتصادی می‌تواند در موفقیت یا شکست راهبردهای مختلف مؤثر باشد. زیرا با استناد به نظریات اقتصادی و تجربه کشورها، یکی از عوامل مهم در تداوم رشد اقتصادی، حفظ ثبات در نرخ ارز بوده و ثبات نرخ ارز نیز تحت تأثیر هماهنگی با سیاست‌های طرف تقاضای اقتصاد قرار خواهد داشت.^۲ به‌عبارت بهتر براساس تعریف، نرخ ارز بستگی به هماهنگی سیاست‌های طرف تقاضا دارد.

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصادی، «حفظ ارزش پول و مدیریت نرخ ارز»، شماره ۴۰۵۵، سال ۱۳۷۵، ص ۱.

۲. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر بررسی‌های اقتصادی، «نرخ ارز، سیاست‌های پولی و مالی و صادرات غیرنفتی در اقتصاد ایران»، ۱۳۷۹، ص ۲.

۲. ابعاد تأثیر نرخ ارز در اقتصاد ایران

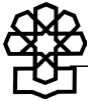
اثرگذاری نرخ ارز بر اقتصاد ایران را از جنبه‌های مختلف می‌توان بررسی کرد. اما آنچه در این بخش از گزارش بررسی شده به ترتیب ذیل است:

الف) درآمد و هزینه دولت (بودجه).

ب) پدیده بیماری هلندی^۱ و عوارض ساختاری آن.

الف) درآمد و هزینه دولت (بودجه)

آنچه در مباحث مربوط به نرخ ارز مطرح است این است که هم در سیاستگذاری و هم در تحلیل‌های نظری، تشخیص بین دو نوع تنظیم نامناسب نرخ واقعی ارز مفید است. نخستین نوع تنظیم نامناسب نرخ واقعی ارز ناشی از سیاست‌های کلان اقتصادی است و هنگامی اتفاق می‌افتد که نرخ واقعی ارز از ارزش تعادلی خود، به علت ناسازگاری بین سیاست‌های کلان و سیستم رسمی نرخ اسمی ارز، انحراف پیدا کند. همان‌طور که اشاره شد، زمانی که سیاست‌های پولی به دلیل تأمین کسری بودجه یا علل دیگر انبساطی و از حدی که متناسب با حفظ نرخ اسمی ارز می‌باشد تجاوز کند، در این صورت قیمت کالاهای داخلی گرایش به رشدی بیش از تورم جهانی خواهند داشت و در نهایت نرخ واقعی ارز کاهش یافته و باعث کاهش صادرات می‌شود. در این راستا سیاست‌های تقلیل ارزش پول در واقع، ابزاری است که منجر به حذف یا کاهش تنظیم نامناسب نرخ ارز می‌گردد. اجرای این سیاست باعث بهبود توان رقابت بین‌المللی کشور که با هدف نهایی بهبود وضعیت خارجی اقتصاد همراه است، می‌شود.

ب) پدیده بیماری هلندی و عوارض ساختاری آن^۱

از الگوهای بسیار مهم و در عین حال مورد غفلت که در تفسیر مسائل اقتصاد ایران کاربرد دارد، الگوی بیماری هلندی^۲ است که ضمن تبیین بسیاری از معضلات پایدار و ساختاری اقتصاد کشور، راهکارهایی از تجربه اقتصادهای مشابه را ارائه می‌دهد. در مدل بیماری هلندی پیش‌بینی می‌شود که در اثر رونق صادرات مواد اولیه و افزایش ناگهانی درآمدهای ارزی، قیمت نسبی کالاهای غیرتجاری در مقایسه با قیمت کالاهای تجاری (عکس نرخ واقعی ارز) افزایش یافته و همزمان با افزایش تقاضای کل، الگوی رفتاری و توسعه‌ای که دولت درخصوص چگونگی جذب و تعدیل این درآمدها در داخل و خارج کشور تعقیب می‌نماید، به شکل تضعیف بخش‌های تولیدکننده کالاهای تجاری و گسترش بخش‌های غیرتجاری، دچار تغییرات ساختاری می‌شود.

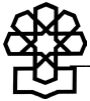
در مدل کلاسیک بیماری هلندی، رونق در یک بخش از دو طریق اثر حرکت منابع و اثر مخارج بر تمامی بخش‌های اقتصادی اثر می‌گذارد. بر پایه اثر حرکت منابع، افزایش درآمد در بخش رونق یافته موجب افزایش سودآوری در این بخش و جذب نیروی کار از سایر بخش‌های اقتصادی به این بخش می‌شود که این امر تضعیف مستقیم بخش صنعت را به دنبال خواهد داشت. از سوی دیگر، به دلیل افزایش تقاضا برای کالاهای غیرقابل تجارت و نیز انتقال نیروی کار به بخش رونق یافته، قیمت کالاهای این بخش افزایش می‌یابد و به دنبال بالا رفتن سودآوری در بخش مبادله‌ناپذیر، نیروی کار به این بخش سرازیر می‌شود که این موضوع، تضعیف غیرمستقیم بخش صنعت را به دنبال خواهد داشت.

۱. همان منبع، ص ۲۴-۲۵.

در بُعد اثر مخارج، پس از رونق، تقاضای کل که شامل تقاضا برای کالای مبادله‌پذیر و کالای مبادله‌ناپذیر است، افزایش می‌یابد. مازاد تقاضای کالای مبادله‌پذیر از طریق واردات جبران می‌شود در حالی که مازاد تقاضا در بخش تولیدکننده کالای مبادله‌ناپذیر، افزایش قیمت این کالا و انتقال نیروی کار به این بخش می‌شود که این موضوع در نهایت به تضعیف غیرمستقیم بخش صنعت منجر می‌شود. بدین ترتیب در مدل کلاسیک بیماری هلندی، اثر مخارج تنها به صورت مستقیم و اثر حرکت منابع به طور مستقیم و غیرمستقیم سبب تضعیف بخش صنعت می‌شود.

در مورد اقتصادهای نفتی مانند ایران به دلیل جزیره‌ای بودن بخش نفت و استقلال آن، بیماری هلندی فقط در بُعد اثر مخارج قابل بررسی می‌باشد و اثر مستقیم حرکت منابع قابل چشم‌پوشی بوده و با توجه به حوزه اختیار دولت در هزینه کردن این درآمدها، نوع سیاست‌های هزینه‌ای دولت، نقش درخور توجهی در عوارض ساختاری بیماری هلندی دارد. تجربه کشورهای صادرکننده نفت نشان می‌دهد که معمولاً دولت‌ها سیاست حفظ نرخ ارز نسبتاً ثابت و افزایش جذب با تقاضای کل را (که از طریق هزینه دولتی تأمین شده از محل درآمدهای نفتی و نه مالیات که در این حالت در اثر بالا رفتن قیمت نسبی کالاهای غیر تجاری، تورم داخلی سریع‌تر از تورم خارج افزایش خواهد یافت) به عنوان سیاست تعدیل انتخاب کرده‌اند.

۳. رویکرد ارزی سند چشم‌انداز و قانون برنامه چهارم توسعه

۳-۱. رویکرد ارزی سند چشم‌انداز

الف) رویکرد دولت توانمند

هنگام بررسی سند چشم‌انداز، الزامات مرحله‌ای رشد، بیش‌تر نمود پیدا می‌کند که یکی از اجزای آن عبارت است از:

- وجود دولتی توانمند، کارآمد، خردمند و معطوف به رشد و توسعه در فضای جدید جامعه جهانی.^۱

از آنجایی که جلوگیری از تضعیف ارزش پول ملی یکی از اهداف دولت می‌باشد و این امر موجب حفظ قدرت برابری خرید می‌شود؛ در این راستا حفظ قدرت برابری خرید یکی از علایم اقتدار دولت است که منجر به رشد اقتصادی نیز می‌شود. برای حفظ قدرت برابری خرید، دولت باید تدابیر خاصی را برای مقابله با نوسانات نرخ ارز بیاندیشد.

ب) رویکرد نرخ واقعی ارز در بخش‌های مختلف اقتصادی

مطابق سند چشم‌انداز در پیش‌بینی متغیرهای اقتصادی نظیر بودجه دولت، تولید ناخالص داخلی، عرضه و تقاضای پول، واردات و صادرات و توزیع درآمد در نظر گرفته شده است. به طور نمونه اثر نرخ ارز در بازار آزاد روی تقاضای واقعی پول ۰/۱۹ (۱۹ صدم واحد) برآورد شده است^۲ که بیانگر تأثیر مثبت آن بر تقاضای واقعی پول است. همچنین

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، گزارش توجیهی چشم‌انداز توسعه کشور در افق ۲۰ ساله، تیرماه ۱۳۸۲،

ص ۲.

۲. همان منبع، ص ۴۱.

اثر آن روی ضریب جینی ۰/۴۲ می‌باشد^۱ که نشان می‌دهد چنانچه نرخ ارز در بازار آزاد ۱ واحد افزایش یابد موجب می‌شود شکاف درآمدی به میزان ۰/۴۲ افزایش یابد؛ لذا توجه سند چشم‌انداز به نرخ ارز در پیش‌بینی متغیرهای اقتصادی به روشنی قابل درک است.

۳-۲. رویکرد ارزی قانون برنامه چهارم توسعه

جهت آگاهی از رویکرد ارزی قانون برنامه چهارم توسعه می‌توان موارد مختلفی را مد نظر قرار داد:

الف) ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه، در راستای ایجاد ثبات در میزان استفاده از عواید ارزی حاصل از نفت، تأسیس حسابی به نام «حساب ذخیره ارزی حاصل از عواید نفت» را در راستای بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی پیش‌بینی کرده است (صدر ماده (۱)).

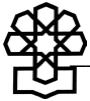
ب) استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی موضوع این ماده صرفاً در قالب بودجه‌های سنواتی مجاز خواهد بود (بند «و» ماده (۱)).

ج) به‌منظور تنظیم تعهدات ارزی کشور، دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون ملزم به رعایت موارد هستند.

د) ماده (۱۲) قانون برنامه چهارم توسعه نیز استفاده از تسهیلات مالی خارجی را براساس اجزای ۱، ۲ و ۳ بند «ب» جدول ۷ قانون مذکور تجویز کرده است.

هـ) ماده (۱۴) قانون برنامه چهارم توسعه نیز دولت را موظف کرده تا طرح‌های مربوط به بیع متقابل را در لوایح بودجه سالانه پیش‌بینی نماید.

۱. همان منبع، ص ۵۹.

و) ماده (۴۱) قانون برنامه نیز دولت را موظف ساخته تا در موارد ذیل اقدامات لازم را انجام دهد:

- کنترل نوسانات شدید نرخ ارز در تداوم سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز به‌صورت نرخ شناور مدیریت شده و...

ز) براساس فروض مبنایی قانون برنامه چهارم توسعه، نرخ برابری دلار به میزان تفاوت تورم داخلی و خارجی خواهد بود.

ح) براساس بند «ج» قانون برنامه توسعه استفاده از حساب ذخیره ارزی برای تأمین مصارف بودجه عمومی صرفاً در صورت کاهش عواید ارزی حاصل از نفت نسبت به ارقام جدول ۸ قانون مذکور و عدم تأمین اعتبار از محل سایر منابع درآمدهای عمومی و واگذاری دارایی‌های مالی مجاز بوده و ...

ط) هزینه واردات بنزین براساس قانون برنامه برای سال ۱۳۸۶ صفر در نظر گرفته شده است (جدول ۴، ص ۲۶۶).

ی) برآورد منابع حاصل از عواید نفت نیز در برنامه چهارم توسعه برای سال ۱۳۸۶ به شرح ذیل است:

- بهره مالکانه نفت ۱۵۷۵۱۷/۵ میلیارد ریال،

- فروش فراورده‌های نفتی معادل صفر در نظر گرفته شده است،

- شفاف‌سازی قیمت حامل‌های انرژی ۱۵۰۹۳۷ میلیارد ریال.

ک) پیش‌بینی برنامه چهارم توسعه درخصوص تراز پرداخت‌ها نیز براساس جدول ذیل است:

جدول ۱. پیش‌بینی تراز پرداخت‌های خارجی در برنامه چهارم توسعه برای سال ۱۳۸۶

(ارقام به میلیون دلار)

عنوان تراز پرداخت‌های خارجی	مقدار
تراز حساب جاری	-۴۸۵۲
تراز بازرگانی	-۲۲۹۸
صادرات نفت و گاز	۲۳۷۷۴
صادرات نفت خام	۱۸۰۸۳
صادرات غیرنفتی	۱۰۴۶۵
تراز حساب سرمایه	۶۰۵۳
بیع متقابل	۱۴۵۰
حساب ذخیره ارزی	۱۳۷۷
موازنه کل	۱۲۰۰
تسهیلات فاینانس	۱۸۷۶
سرمایه‌گذاری خارجی	۲۷۲۷

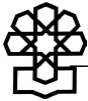
مأخذ: قانون برنامه چهارم توسعه، جداول ۵ و ۷، ص ۲۲۷ و ۲۲۸.

۴. مروری بر تبصره‌های ارزی لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

۴-۱. تبصره «۲» لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

بند «الف» - به هیأت وزیران اجازه داده می‌شود معادل ارزی مبلغ ۱۳۴ هزار و ۶۳۰ میلیارد ریال مندرج در جدول ۸ قانون برنامه چهارم توسعه را از طریق سیستم بانکی به نرخ روز ارز به فروش برساند و مبالغ ریالی حاصل از آن را به حساب درآمد عمومی (نزد خزانه‌داری کل) واریز نماید.

بند «ج» - سهمیه‌های باقیمانده تسهیلات مصوب و تسهیلات مالی خارجی (فاینانس).

جزء ۱ - شرایط مصوب در سال ۱۳۸۶ به قوت خود باقی است.

جزء ۲ - در اجرای ماده (۱۲) قانون برنامه چهارم توسعه، دولت مجاز است در سال ۱۳۸۶ نسبت به تأمین و تضمین منابع مالی از بازارهای سرمایه خارجی برای سرمایه‌گذاری در قالب قراردادهای تأمین مالی پروژه‌ها یا مشارکت استفاده نماید.

بند «د» - به هیأت وزیران اجازه داده می‌شود به منظور تسریع در اجرای عملیات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و... نسبت به تأمین اعتبار مبلغ ۷۷ هزار و ۶۸۰ میلیارد و ۹۶۹ میلیون ریال از طریق حساب ارزی یا فروش اوراق مشارکت اقدام نماید.

بند «ه» - در اجرای بندهای «د» و «ه» ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه ... به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر تا معادل ارزی ۸۹ هزار میلیارد ریال موجودی حساب ذخیره ارزی پس از وضع تعهدات قانونی ... برای سرمایه‌گذاری، صادرات و... از طریق شبکه بانکی داخلی و بانک‌های ایرانی خارج از کشور به صورت تسهیلات ارزی بابت تأمین هزینه‌های ارزی با تضمین کافی تخصیص دهد.

۱- (ه) معادل ارزی مبلغ ۲,۲۲۵,۰۰۰ میلیون ریال از محل تسهیلات این بند در اختیار بانک صنعت و معدن و مبلغ ۲,۲۲۵,۰۰۰ میلیون ریال در اختیار بانک توسعه صادرات قرار می‌گیرد و ...

۲- (ه) به دولت اجازه داده می‌شود تا معادل ۱۰ درصد از حساب ذخیره ارزی را به صورت تسهیلات به بانک‌های دولتی پرداخت نماید ...

۳- (ه) به دولت اجازه داده می‌شود حداکثر معادل ارزی ۲۶,۷۰۰,۰۰۰ میلیون ریال از محل تسهیلات موضوع بند «ه» را حسب مورد به حساب شرکت‌های داخلی، صادرکنندگان و ...

بند «و» - به دولت اجازه داده می‌شود از محل حساب ذخیره ارزی حداکثر معادل ۱۰ درصد مانده موجودی حساب مذکور ... را به صورت تسهیلات به بانک‌های دولتی پرداخت نماید تا به عنوان سهم مشارکت بانک در سندیکای تأمین مالی بخش غیردولتی ... مورد استفاده قرار گیرد.

بند «ن» - به وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی و ... برای اجرای پروژه‌های ... مشترک داخلی و خارجی طرف قرارداد نزد شبکه بانکی ... اعتبار اسنادی ارزی و ریالی و ... افتتاح نماید.

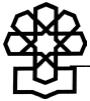
۴-۲. تبصره «۶» لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

بند «د» جزء «۴-۶» - به وزارت کشور از طریق ... اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۸۶ حداکثر تا معادل ارزی مبلغ ۴۴۵۰ میلیارد ریال از محل تسهیلات مالی خارجی ... برای نوسازی بافت‌های فرسوده شهری و ... استفاده نمایند.

۴-۳. تبصره «۱۱» لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

الف) جزء «۷» بند «ج» - به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود در مقابل صادرات نفت خام و ... حداکثر تا سقف یارانه مندرج در قانون بودجه کل کشور حداکثر تا معادل ارزی مبلغ ۳۳ هزار و ۸۲۰ میلیارد ریال نسبت به واردات بنزین و نفت گاز مورد نیاز کشور اقدام کند...

بند «ز» - به منظور بهبود و ارتقای وضعیت تولید و انتقال و توزیع برق معادل ارزی مبلغ ۴۴۵۰ میلیون ریال از منابع سهم بخش غیردولتی از منابع ذخیره ارزی اختصاص داده می‌شود تا به ترتیب ... مورد استفاده قرار گیرد.

۴-۴. تبصره «۱۳» لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

به منظور تحقق عدالت اجتماعی و ... به دولت اجازه داده می‌شود برای توسعه حمل و نقل عمومی و ... در سال ۱۳۸۶ معادل ارزی مبلغ ۳۵۶۰۰ میلیارد ریال از طریق تسهیلات مالی خارجی در چارچوب ... و مبلغ ۳۵۷۰ میلیارد ریال از محل ... تأمین و برای اقدامات ... اختصاص می‌دهد.

۴-۵. تبصره «۱۹» لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

بند «ی» - به منظور جلوگیری از توقف و تأخیر در اجرای ... به وزارتخانه‌های راه و ترابری، نفت، نیرو، آموزش و پرورش و مسکن و شهرسازی اجازه داده می‌شود براساس ... نسبت به تأمین فولاد و سیمان مورد نیاز طرح‌های عمرانی از خارج از کشور اقدام نمایند.

۵. مروری بر منابع ارزی لایحه بودجه سال ۱۳۸۶

با دقت در آمار ارائه شده در بخش مربوط به جداول کلان می‌توان منابع ارزی پیش‌بینی شده برای لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ را به شرح جدول ذیل استخراج کرد:

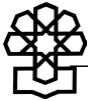
جدول ۲. تصویر عمومی منابع مالی ارزی (ناشی از نفت) و منابع مالی ارزی

(غیر از نفت) در لایحه بودجه ۱۳۸۶

ردیف	مستند منابع مالی ارزی	عنوان	حجم منابع مالی ارزی		سهم در کل منابع عمومی ارزی
			میلیارد ریال	میلیون دلار ^(۱)	
۱	۲۱۰۱۰۱	منابع حاصل از ارزش صادرات نفت خام	۱۳۴,۶۳۰/۳	۱۵,۱۲۷/۰	۴۲/۲
۲	۱۱۰۱۰۶	مالیات علی الحساب بر عملکرد شرکت ملی نفت	۲۹,۲۳۶/۵	۳,۲۸۵/۰	۹/۲
۳	۱۳۰۱۰۲	سود سهام علی الحساب دولت در شرکت ملی نفت ایران	۲۶,۳۱۲/۸	۲,۹۵۶/۵	۸/۳
۴	۲۱۰۳۰۰	استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی	۹۴,۶۲۱/۲	۱۰,۶۳۱/۶	۲۹/۷
۵	۲۱۰۱۰۳	واردات بنزین و گازوئیل (جمعی - خرجی)	۳۳,۸۲۰/۰	۳,۸۰۰/۰	۱۰/۶
۶		سهم خالص شرکت نفت از ارزش نفت خام	۳۵,۰۸۴	۳,۹۴۲/۰	—
۷		جمع کل مصارف ارزی ناشی از نفت (جمع ۱ تا ۶)	۳۵۳,۷۰۴/۸	۳۹,۷۴۲/۱	—
۸		جمع کل منابع عمومی دولت (ارزی) ناشی از نفت (جمع ۱ تا ۵)	۳۱۸,۶۲۰/۸	۳۵,۸۰۰/۱	۱۰۰
۹	۳۱۰۴۰۱	دریافت اصل وام‌های خارجی دولت	۳/۷	۰/۴۲	۰/۰۸
۱۰	۱۳۰۲۰۱	بهره وام‌های دولت در خارج از کشور	۱/۰	۰/۱۱	۰/۰۲
۱۱	۳۱۰۲۰۱	استفاده از منابع حاصل از تسهیلات بانک جهانی	۳/۴۱۰	۳۸۳/۱	۸۵/۷
۱۲	۳۱۰۲۰۲	تسهیلات سایر بانک‌ها و منابع خارجی	۵۶۸/۰	۶۳/۸	۱۴/۲
۱۳		منابع مالی ارزی ناشی از واگذاری دارایی‌های مالی (جمع ۹ تا ۱۲)	۳,۹۸۲/۷	۴۴۷/۵	۱۰۰
		جمع کل منابع عمومی دولت (ارزی - نفت و غیرنفت) جمع (۸ تا ۱۳)	۳۲۲,۶۰۳/۵	۳۶,۲۴۷/۶	—

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور.

۱. نرخ ارز، ۸۹۰۰ ریال (مورد محاسبه لایحه بودجه ۱۳۸۶)

چنانچه ملاحظه می‌شود مجموع منابع ارزی لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ معادل ۳۶,۲۴۷/۶ میلیون دلار می‌باشد که ۹۸/۷ درصد از آن را منابع حاصل از فروش نفت تشکیل می‌دهد. این امر وابستگی شدید منابع بودجه‌ای دولت به منابع نفتی را نشان می‌دهد که امکان دچار شدن به بیماری هلندی را در اقتصاد ایران بیش از پیش تقویت می‌نماید. چرا که آمار فوق‌الذکر نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۶ دولت ناگزیر از خام فروشی بیش‌تر نفت و الزاماً افزایش سرمایه‌گذاری در این بخش خواهد بود که عملاً موجب کاهش توجه به بخش‌های دیگر و در نتیجه عدم رشد متوازن بخش‌های دیگر می‌شود.

۶. انطباق تبصره‌های لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ با اهداف سند چشم‌انداز و قانون برنامه چهارم توسعه

۶-۱. انطباق لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ با سند چشم‌انداز

براساس پیش‌بینی سند چشم‌انداز اثر بلندمدت نوسانات نرخ ارز تقاضای واقعی پول را به میزان (۱۹ صدم واحد)^۱ تحت تأثیر قرار می‌دهد ولی لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ این امر را نادیده گرفته است. چرا که دولت مصرف بودجه‌ای خود را از دو جنبه ذیل بالا برده است:

۱. برداشت از حساب ذخیره ارزی

۲. استفاده از منابع حاصل از نفت و فراورده‌های نفتی

این امر به دلیل افزایش عرضه ارز موجب کاهش نرخ ارز شده و براساس مبانی نظری مذکور، کسری بودجه دولت را افزایش خواهد داد و چنان‌چه به هر دلیل نتواند

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، گزارش توجیهی چشم‌انداز از توسعه کشور در افق ۲۰ ساله تیرماه

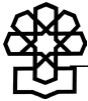
ارزهای موردنظر مازاد بر تقاضا را به فروش برساند بایستی از منابع داخلی بانک مرکزی تبدیل به ریال شود که در این حالت با افزایش نقدینگی و پایه پولی و تورم، در سطح جامعه نرخ سود واقعی کاهش یافته و فعالیت‌های زودبازده، کوتاه‌مدت و غیرمولد رونق بیشتری پیدا خواهد کرد.

۲-۶. انطباق لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ با قانون برنامه چهارم توسعه

با توجه به این‌که نرخ ارز (دلار) در محاسبات بودجه سال ۱۳۸۶ معادل ۸۹۰۰ ریال پیش‌بینی شده است می‌توان اهداف قانون برنامه چهارم توسعه و لایحه بودجه را برای سال ۱۳۸۶ براساس جدول ۲ مقایسه کرد:

الف) چنانچه ملاحظه می‌شود، میزان برداشت از حساب ذخیره ارزی در سال ۱۳۸۶ براساس پیش‌بینی قانون برنامه چهارم توسعه باید معادل ۶۱۱ میلیون دلار باشد در حالی‌که میزان استفاده از حساب ذخیره ارزی در لایحه ۱۳۸۶، ۱۰،۶۳۶ میلیون دلار بوده و ۱۵/۴ درصد از بودجه عمومی دولت (و ۲۹/۷ درصد از کل عواید ارزی ناشی از نفت) را نیز به خود اختصاص داده است. لذا میزان عدم تحقق لایحه ۱۳۸۶ از هدف قانون برنامه چهارم توسعه بسیار زیاد است.

ب) همچنین تخصیص درآمدهای نفتی برای واردات بنزین براساس حکم قانون برنامه چهارم توسعه صفر پیش‌بینی شده است در حالی‌که در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ مبلغ ۳۸۰۰ میلیون دلار برای واردات بنزین و نفت گاز پیش‌بینی شده است و علاوه بر واردات بنزین، واردات نفت گاز نیز پیش‌بینی شده است.

ج) کل منابع مالی خارجی براساس حکم قانون برنامه چهارم توسعه برای سال ۱۳۸۶ معادل ۲۲،۹۸۵ میلیون دلار است در حالی‌که در لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ این رقم معادل ۳۶،۲۴۷/۶ میلیون دلار است که بیانگر عدم تحقق هدف قانون برنامه چهارم توسعه برای سال ۱۳۸۶ است. جدول ۳، منابع ارزی (نفت و غیرنفت) را در لایحه بودجه ۱۳۸۶ و مقایسه آن با برنامه چهارم نشان می‌دهد.

جدول ۳. مقایسه منابع مالی ارزی (نفت و غیرنفت) در کل منابع عمومی دولت

(ارقام به میلیون دلار)

۱۳۸۶			عنوان
عدم تحقق هدف (درصد)	لایحه بودجه ۱۳۸۶	قانون برنامه چهارم توسعه	
۲۱۱/۴	۳۵،۸۰۰/۱	۱۶،۹۳۲/۰	منابع مالی ارزی ناشی از نفت در کل منابع عمومی دولت
—	(۱۰،۶۳۶/۶)	(۶۱۱)	(استفاده از وجوه حساب ذخیره ارزی)
—	۴۴۷/۵	۶،۰۵۳/۰	منابع مالی ارزی (غیر از نفت)
۱۵۷/۷	۳۶،۲۴۷/۶	۲۲،۹۸۵/۰	جمع کل منابع مالی ارزی

مأخذ: قانون برنامه چهارم توسعه جداول ۵، ۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ تبصره‌های «۲» بندهای (۱-ج-۲)، (۲-هـ) و (۲-ی)، «۶ بند (۲-۶)»، «۱۱ بندهای مختلف» و «۱۳ (صدر تبصره)».

* این رقم براساس تراز حساب ذخیره ارزی در پایان سال ۱۳۸۵ مصرف ۵۰ درصدی آن براساس بند «د» ماده (۱) و از روی جدول ۵ قانون برنامه چهارم توسعه محاسبه شده است.
** نرخ دلار برای سال ۱۳۸۶ معادل ۸۹۰۰ ریال محاسبه شده است.

نتیجه‌گیری

آنچه مسلم است، شرایط و واقعیات اقتصادی حاکم بر بودجه‌های سالانه دولت، هماهنگی و همسویی لازم را با اهداف کمی برنامه چهارم ندارد. از این جهت باید بپذیریم که در قابلیت‌های اجرای اهداف قانون برنامه چهارم توسعه باید تجدیدنظر و بازکاوی لازم صورت پذیرد. حقیقت امر آن است که هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر دولت در بودجه‌های سالانه به‌گونه‌ای است که نمی‌توان اتکای دقیق و قابل اعتنایی به برخی از اهداف کمی قانون برنامه چهارم را پشتوانه قرار داد و تصور می‌رود اصلح خواهد بود که قانون برنامه چهارم توسعه از بعد اهداف کمی مورد برنامه‌ریزی قرار گیرد.

شماره مسلسل: ۸۲۳۹

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور (۳۰) منابع مالی ارزی (اعم از نفت و غیرنفت)

Report Title: " Exchange consideration in Budget Bill Notes of 2007 and it conformity with Iranians 20 year Vision plan and fourth Development program".

نام دفتر: مطالعات اقتصادی

تهیه و تدوین: صمد عزیزنژاد

ناظر علمی: بهروز تصدیقی

متقاضی: کمیسیون اقتصادی

ویراستار: ———

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آن‌ها:

۱. انطباق (Conformity)

۲. سند چشم‌انداز (Vision Plan)

۳. رویکرد ارزی (Exchange Consideration)

۴. لایحه بودجه (Budget Bill)

منابع و مآخذ تهیه گزارش: ———

تاریخ انتشار: ۱۳۸۵/۱۱/۲۹

نمایندگان محترم می‌توانند متن PDF کلیه گزارش‌های مربوط به لایحه بودجه سال ۱۳۸۶ کل کشور را بر روی وبگاه مرکز به آدرس <http://law.majlis.ir> مشاهده کنند.